

# İlk atəşin tarixi

1918-ci il, 30 mart...

Saat 16.40

*Yeganə BAYRAMOVA*

Xalqımıza qarşı erməni millətçilərinin törətdiyi soyqırımı siyasətinin tarixi XVIII əsrin əvvəllərindən başlayır. Həmin dövrdə torpaqlarını Cənubi Qafqaza doğru genişləndirməkdə olan çar Rusiyası ermənilərdən vasitə kimi istifadə edir, Qafqazda erməni milli dövləti yaradacağı vədi ilə onları şirnikləndirirdi. Ermənilər bu fürsətdən istifadə edərək, öz məkrli siyasətlərini həyata keçirmək, ölkəmizin tarixi ərazisində erməni dövləti qurmaq məqsədi ilə Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində soydaşlarımızı qarşı dəhşətli qırğınlar törədiblər. Erməni millətçiləri müxtəlif zamanlarda mifik "Böyük Ermənistan" ideyasını



Hələ 1917-ci ildə Rusiyada baş vermiş oktyabr inqilabı nəticəsində erməni millətçisi Stepan Şaumyanın başçılığı ilə bolşevik Bakı Soveti Bakıda hakimiyyəti ələ keçirmişdi. On-

gerçəkləşdirmək məqsədilə xalqımıza qarşı etnik təmizləmə, deportasiya və soyqırımları həyata keçiriblər. Belə dəhşətli hadisələrdən biri 1918-ci il

mart-aprel ayında xalqımıza qarşı həyata keçirilən soyqırımı idi. Mart soyqırımını təkcə Azərbaycan tarixində deyil, dünya tarixində törədilən ən qanlı faciələrdən biridir.

lar türk-müsəlman əhalisini qırmaq, Bakını rus-erməni şəhərinə çevirmək istəyirdilər. Bu işə erməni "Daşnak-sütyun" partiyası da yaxından kömək edirdi. Stepan Şaumyanın başçılıq etdiyi bolşevik-daşnak rejiminin hakimiyyəti Bakıda azərbaycanlılara qarşı milli qırğın törədərək, xalqın oyanmaqda olan azadlıq arzusunu beşikdə ikən boğmaq, müsəlmanlara "dərs vermək" istəyirdi.

Beləliklə, 1918-ci ilin martın 30-da bolşevik-daşnak qüvvələri Bakıda

azərbaycanlıların kütləvi qırğına başladılar. Digər tərəfdən, Şaumyanın təşkilatçılığı ilə Birinci Dünya müharibəsi cəbhələrindən geri çəkilən erməni əsgər və zabitləri Bakıda cəmləşdirildi. Şaumyanın təşkil etdiyi "Qırmızı ordu"nun tərkibi də, demək olar ki, tamamilə ermənilərdən ibarət idi. Düşmənlər qoca-

ya, qadına, hətta azyaşlı körpə uşaqlara da vəhşicəsinə qanlı divan tutdular, insanları süngüdən keçirərək diri-diri yandırdılar, evlərini dağıtdılar. Aprelin 3-dək minlərlə müsəlman əhali

qətlə yetirildi.

Martın 30-da saat 16:40 radələrində erməni kilsəsinin yanında toplaşan daşnak dəstələri müsəlmanlara ilk atəş açdılar və soyqırımına başladılar. Şaumyanın xahişi və Leninin xüsusi göstərişi ilə Saritsından göndərilən 2 təyyarə havadan, hərbi gəmilər isə dənizdən şəhərin azərbaycanlılar yaşayan məhəllələrini bombaladılar. Azərbaycan xalqına divan tutmaq üçün əllərinə fürsət düşmüş daşnaklar erməni neft sənayeçilərinin barjalarını



da qoyulmuş toplardan Abşeronun şimalındakı kəndləri də atəşə tutdular. Silahlı erməni əsgərləri müsəlmanların evlərinə soxulur, onları xəncər və süngü ilə doğrayır, uşaqları yanan ev-

lərin içinə atır, körpələri süngüyə keçirirdilər. Dinc əhalini qorxudan dəhşətə gətirib istədiklərinə nail olmaq üçün hər cür vəhşiliyə əl atan bolşevik-erməni cəlladları müsəlman qadınlarını daha ağır formada qətlə yetirirdilər. Şəhərin təkcə bir yerində qulaqları, burunları kəsilmiş, qarınları yırtılmış 57 müsəlman qadının cəsədi tapılmışdı. Çoxlu gənc qadını diri-diri divara mıxlamışdılar.

Azərbaycanlıların soyqırımından bəhs ediləndə daha çox 1918-ci ilin martında Bakıda, Şamaxıda, Qubada, Göyçayda, Kürdəmirdə, Salyanda, Lənkəranda və digər bölgələrdə erməni hərbi qüvvələrinin törətdikləri qırğınlardan danışılır. 1918-ci ilin 30 mart - 3 aprel tarixlərində Bakı şəhərində və Bakı quberniyasının müxtəlif bölgələrində, eləcə də Qarabağ, Naxçıvan, Şamaxı, Quba, Xaçmaz, Lənkəran, Salyan, Zəngəzur və digər ərazilərdə soydaşlarımız qətlə yetirilib. Bakı Soveti qoşunlarının və daşnak erməni silahlı dəstələrinin azərbaycanlılara qarşı soyqırımını nəticəsində on minlərlə soydaşımız məhz etnik və dini mənsubiyyətinə görə qətlə yetirilib, yaşayış məntəqələri, tarixi abidələr, məscid və qəbiristanlıqlar viran edilib.